

2. 8. 2017

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Nový zákon o přestupcích - zavedení institutů trestního práva, nová úprava promlčení či možnost rozšíření compliance programů

Dne 1. července 2017 nabyl účinnosti zákon č. [250/2016](#) Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich („ZOP“), kterým došlo k významnému posunu oproti dosavadní úpravě přestupků a správních deliktů. V tomto článku upozorňujeme na nejdůležitější změny, které ZOP přinesl.

RANDA HAVEL ■ LEGAL

Obecně

Před přijetím ZOP neexistovala jednotná úprava odpovědnosti za přestupky (resp. též další správní delikty) a vše bylo povětšinou řešeno v rámci odpovědnosti za konkrétní přestupky ve speciálních zákonech. Vymezení jednotlivých přestupků sice zůstává roztrženo v těchto speciálních zákonech, nicméně přijetím ZOP se podařilo sjednotit obecnou úpravu odpovědnosti za přestupky a řízení o nich do jednoho právního předpisu. Právní úprava přestupků by tak měla být pro své adresáty přehlednější.

Co nově zahrnuje odpovědnost za přestupek

Pojem přestupku[1] dle ZOP nově zahrnuje kromě stávajících přestupků též správní delikty podnikajících fyzických osob a právnických osob. Ve zvláštních zákonech (např. v živnostenském zákoně[2], zákoně o zaměstnanosti[3] atd.) se proto bude pracovat **pouze s pojmem „přestupek“, za jehož spáchání budou odpovědné jak fyzické, tak právnické osoby.**[4]

ZOP nově řeší též odpovědnost za **pokus přestupku**. Pokus sice zůstal trestný pouze v případech, kdy je tak v zákoně výslovně stanoveno (např. pokus zpronevěry do 5.000 Kč[5]), ale ze ZOP nyní nadto jasně vyplývá, že (i) pokus je trestný stejně jako dokonáný přestupek, a (ii) odpovědnost za pokus přestupku zanikne, jestliže pachatel od dokonání přestupku dobrovolně upustil a odstranil nebezpečí, které jeho jednáním vzniklo.[6]

Po vzoru trestního zákoníku ZOP výslovně určuje **definici některých skutečností a pojmů, které doposud byly v praxi správními orgány a soudy pouze dovozovány.**

ZOP např. nyní jasně určuje rozsah odpovědnosti v případě spolupachatelství[7], spáchání přestupku pomocí tzv. „živého nástroje“[8], trestnost účastenství (organizátorství, návodu a pomoci)[9] nebo spáchání přestupku v omylu[10]. Novinkou je také rozšíření okolností vylučujících protiprávnost, kterými je kromě nutné obrany a krajní nouze nově též svolení poškozeného (např. k poškození jeho majetku), přípustné riziko (např. když způsobenou škodu převažuje společensky prospěšný výsledek) a oprávněné použití zbraně.[11]

Promlčení přestupků

Úprava promlčení byla doposud rozmístěna do jednotlivých zákonů, a jejich délka a běh se značně lišily. Nyní je promlčení sjednoceno - **méně závažné přestupky se promlčí za 1 rok, více závažné (tj. ty, u kterých je horní hranice pokuty alespoň 100.000 Kč) se promlčí za 3 roky.**[12]

Promlčecí doba začne většinou běžet dnem následujícím po dni spáchání přestupku.[13] Poté, co promlčecí doba uběhne, odpovědnost za přestupek zaniká a orgány veřejné moci k tomu přihlédnou i bez jakékoliv námitky účastníka řízení.[14]

Nicméně v určitých případech, kdy je po spáchání přestupku zahájeno pro tento skutek přestupkové řízení, se promlčecí doba prodlužuje. To sice není žádnou novinkou, co je ale zásadní, je **sjednocení doby, kdy odpovědnost za přestupek zaniká zcela** bez ohledu na výše uvedené prodloužení lhůty - u méně závažných přestupků jsou to 3 roky, u více závažných (s horní hranicí pokuty alespoň 100.000 Kč) 5 let.[15]

Trestání

Nově již nelze uložit trest zákazu pobytu, na druhou stranu v ZOP přibyl nový trest zveřejnění rozhodnutí o přestupku.[16] V ZOP jsou též nově vypsána **pravidla ukládání správních trestů**, k čemu by měl správní orgán přihlédnout při jejich ukládání, včetně výčtu polehčujících a přitěžujících okolností, či okolností, při kterých lze snížit pokutu pod její dolní hranici určenou zákonem.[17]

ZOP nově nabízí **možnost upuštění (případně podmíněného upuštění) od potrestání**. Upuštění od potrestání jako takové bude možné například v případě, kdy k nápravě pachatele postačí pouhé projednání přestupku. Podmíněné upuštění od potrestání bude možné u přestupků, jimiž byla způsobena majetková újma, a to v případech, kdy k nápravě pachatele postačí pouhé projednání přestupku a pachatel navíc nahradí škodu, kterou způsobil. Pokud pachatel škodu nenahradí, trest se mu uloží.[18]

Povinnost k zaplacení kauce

Správní orgán může za určitých podmínek uložit záruku za splnění povinnosti, která by mohla být osobě uložena v přestupkovém řízení (např. zaplacení pokuty). Zaplatit záruku bude povinen i podezřelý, aniž by zatím bylo zahájeno řízení o přestupku. Uložit záruku navíc bude možné i pouhým příkazovým blokem. Zákonodárce dle důvodové zprávy k zákonu plánuje ukládat povinnost složit záruku například právníkům osobám, které by se placení pokuty vyhýbaly transakcemi s vlastním majetkem, případně počítá se zajištěním věcí osob, které nemají dostatek peněžních prostředků.[19]

Možnost uzavření dohody o narovnání

Za určitých podmínek bude možné ukončit přestupkové řízení uzavřením dohody o narovnání mezi obviněným a poškozeným. Kromě zaplacení škody poškozenému je však mezi dalšími podmínkami dohody také povinnost složit na účet správního orgánu peněžní částku určenou k veřejně prospěšným účelům; lze proto předpokládat, že správní orgány se k uzavírání takových dohod budou stavět pozitivně.[20]

Odpovědnost právnické osoby za přestupek

ZOP ohledně odpovědnosti právnické osoby navazuje na dosavadní úpravu, která byla roztržštěna do jednotlivých zákonů. I nyní tedy stojí odpovědnost právnické osoby na **objektivní odpovědnosti** (tj. k odpovědnosti za přestupek není třeba zavinění, ať už ve formě úmyslu či nedbalosti), přičemž

odpovědnosti se ale lze za určitých podmínek zprostit. Stejně jako doposud tak právnická osoba za delikt neodpovídá, jestliže prokáže, že vynaložila veškeré úsilí, které bylo možno požadovat, aby přestupku zabránila.

Výraznou změnou je však podrobné **vymezení osob, jejichž jednání může způsobit odpovědnost právnické osoby** za přestupek. V principu byla převzata přičitatelnost jednání právnické osobě ze zákona o trestní odpovědnosti právnických osob[21], nicméně seznam osob je užší než v případě trestní odpovědnosti.[22]

S ohledem na to považujeme účinnost ZOP za vhodnou příležitost k **revizi stávajících compliance programů, či jejich zavedení** - a to nejen v rámci prevence odpovědnosti za přestupky, ale též případně prevence trestní odpovědnosti.

Za důležité ohledně odpovědnosti právnické osoby za přestupek považujeme také zmínit, že odpovědnost právnické osoby přechází na jejího právního nástupce (má-li více nástupců, přechází na každého z nich). Tímto chce zákonodárce zabránit situacím, kdy právnická osoba dobrovolně účelově zanikne a převede svá práva a povinnosti na jiný subjekt, aby se vyhnula odpovědnosti.[23]

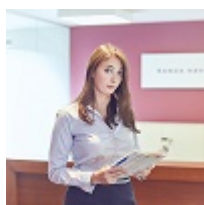
Změn, které přinesl ZOP či další související zákony (např. zákon č. [251/2016](#) Sb., o některých přestupcích či zákon č. 183/2017, kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich a zákona o některých přestupcích), je celá řada, máme však za to, že většího okruhu osob by se však mohly dotknout zejména výše uvedené změny.

Závěr

Změny, které ZOP přinese, budou pozitivní minimálně v tom ohledu, že zjednoduší orientaci v právní úpravě přestupků a umožní například využívat instituty snižující tvrdost zákona doposud užívané pouze v rámci trestního práva.

Mgr. Pavel Mlíkovský,
advokát

Mgr. Tereza Čopáková,
advokátní koncipientka

Truhlářská 13-15
110 00 Praha 1

Tel.: +420 222 537 500 - 501

Fax: +420 222 537 510

e-mail: office.prague@randalegal.com

[1] Tedy společensky škodlivého protiprávního činu, který je v zákoně za přestupek výslovně označen a který vykazuje znaky stanovené zákonem, nejde-li o trestný čin (viz ust. § 5 ZOP).

[2] Zákon č. [455/1991](#) Sb., živnostenský zákon, ve znění pozdějších změn.

[3] Zákon č. [435/2004](#) Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších změn.

[4] Mimo úpravu ZOP však nadále zůstávají např. disciplinární delikty (např. ust. § 32 an. zákona č. [85/1996](#) Sb., o advokacii, ve znění pozdějších změn), nebo pořádkové delikty (např. ust. § 53 zákona č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších změn).

[5] Viz ust. § 8 odst. 1 a 2 zákona č. [251/2016](#) Sb., o některých přestupcích („zákon o některých přestupcích“), ve spojení s ust. § 206 odst. 1 zákona č. [40/2009](#) Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších změn.

[6] Viz ust. § 6 ZOP.

[7] Viz ust. § 11 ZOP.

[8] Viz ust. § 13 odst. 2 a 3 ZOP.

[9] Viz ust. § 13 odst. 4 ZOP.

[10] Viz ust. § 16 a 17 ZOP.

[11] Viz ust. § 26-28 ZOP.

[12] Viz ust. § 30 ZOP.

[13] Promlčecí doba začne běžet odlišně v případech přestupků, (i) u kterých pachatel bezprostředně útočí na konkrétní věc (zde promlčecí doba začne běžet poté, kdy došlo k účinku, např. k poškození věci), (ii) u pokračujícího přestupku (promlčecí doba začne běžet poté, kdy došlo k poslednímu dílčímu útoku), (iii) u hromadného přestupku (promlčecí doba začne běžet poté, kdy došlo k poslednímu útoku), (iv) u trvajících přestupku (promlčecí doba začne běžet poté, kdy došlo k odstranění protiprávního stavu).

[14] Viz důvodová zpráva k ZOP.

[15] Viz ust. § 32 odst. 3 ZOP.

[16] Viz ust. § 35 písm. e) ZOP.

[17] Viz např. ust. § 37, 39, 40, či § 44.

[18] Viz ust. § 42 a 43 ZOP.

[19] Viz ust. § 83 ZOP a dále důvodová zpráva k ZOP.

[20] Viz ust. § 87 ZOP.

[21] Zákon č. [418/2011](#) Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších změn.

[22] Dle ust. § 20 odst. 2 ZOP se za osobu, jejíž jednání je přičitatelné právnické osobě, považuje a) statutární orgán nebo člen statutárního orgánu, b) jiný orgán právnické osoby nebo jeho člen, c) zaměstnanec nebo osoba v obdobném postavení při plnění úkolů vyplývajících z tohoto postavení, d) fyzická osoba, která plní úkoly právnické osoby, e) fyzická osoba, kterou právnická osoba používá při své činnosti, nebo f) fyzická osoba, která za právnickou osobu jednala, jestliže právnická osoba výsledku takového jednání využila. Odpovědná je též právnická osoba v případě tzv. nepřímého pachatelství (tj. spáchání přestupku pomocí osoby, která není za přestupek odpovědná).

[23] Viz ust. § 33 ZOP a též důvodová zpráva k ZOP.

Další články:

- [Nepravomocné povolení stavby a změna územního plánu](#)
- [Letiště a letecké stavby](#)
- [Nejvyšší správní soud vymezuje nové hranice zneužití práva u běžných nákladů na reklamu](#)
- [Limity dohledu nad výkonem znalecké činnosti](#)
- [Stavebníci získávají od roku 2026 silnější pozici v soudních sporech o povolení stavby](#)
- [Novela zákona o spotřebitelském úvěru: zásadní regulatorní přelom, který změní finanční trh i praxi poskytovatelů spotřebitelských úvěrů](#)
- [Regulace cen taxislužby v roce 2026: co se mění a jaké mají obce možnosti?](#)
- [Jaké klíčové změny přináší návrh novely stavebního zákona?](#)
- [Nový zákon o zbraních a střelivu](#)
- [Novela zákona o pyrotechnice: likvidace profesionálů namísto zmírnění negativních vlivů](#)
- [Nový zákon o zbraních - hlavní a vedlejší držitelé a změny v posuzování zdravotní způsobilosti](#)